

megtudta, hogy a Zsidó Közösség elnöke Antonescu külön felkérése alapján máris cselekedett, és a Joint isztambuli képviselőjéhez, Reuben B. Resnikhez címzett levelét reggel öt órakor el is vitte a kormányfutár. Levelében Fildermann hangoztatta, hogy Romániának a fegyverletétel utáni megszállásában és kormányzásában „a zsidó nép érdekében” a szovjeteken kívül az angoloknak és amerikaiaknak is részt kell venniük, „ahogy azt Olaszország esetében tették”³³.

Az augusztus 23-i németellenes fordulat után a Menekültügyi Bizottság legális státust nyert. Ettől kezdve arra összpontosította erőfeszítéseit, hogy törvényesítse a menekültek státusát, és a Jointon keresztül pénzügyi és egyéb anyagi támogatást nyújtson nekik. Október végén, amikor az egyesített szovjet–román haderők már csaknem egész Erdélyt felszabadították, a bizottság Észak-erdélyi Zsidó Kuratórium (Curatoriu general evreesc al Ardealului de Nord) néven konszolidálódott. A kuratórium az országrészen élő valamennyi zsidó képviselőre jött létre, tevékenységi köre kiterjedt a közigazgatásra, a jogszolgáltatásra és a gazdaságra. Feladatának tekintette a felszabadított zsidók társadalmi és politikai érdekeinek védelmét is.³⁴ A kuratóriumnak, amelyet ugyancsak Marton vezetett, egyik fő törekvése volt, hogy elősegítse a még német és magyar kézben lévő, megszámú észak-erdélyi zsidó felszabadítását vagy legalább helyzetük megkönnyítését. Evégből szorosan együttműködött Romulus Poppal, az új nemzetiségi miniszterrel és Ionel Poppal, akit szintén újonnan neveztek ki a felszabadított Erdély közigazgatási főbiztosává (Înalt Comisar pentru administrarea Transilvaniei eliberate). 1944. november 4-én a főbiztos jóváhagyta egy új hivatal létesítését, a Felszabadított Területek Zsidókérdéseinek Speciális Ügyosztálya (Serviciu special pentru problemele evreesti din teritoriile eliberate) néven.

A speciális ügyosztálynak a főbiztos 5. sz. határozatában körülírt fő feladatai a következők voltak: megszervezni az észak-erdélyi zsidók segítését, leltárba venni a felszabadított területeken élő zsidók vagyonát (gondolva a lefoglalt javak megőrzésére és jogos tulajdonosaiknak való visszaszolgáltatására is), javaslatokat tenni a magyarországi zsidótörvények okozta jogsértések orvoslására, adatokat gyűjteni a magyar hatóságok által deportált zsidókról, és megvizsgálni a deportáltak hazahozatalának és felkarolásának lehetséges módjait.

A kuratóriumhoz hasonlóan a speciális ügyosztály vezetését is Martonra bízták, akit technikai tanácsadóvá (Consilier tehnic) neveztek ki.³⁵ Az észak-erdélyi zsidóság e két új fóruma intenzív kampányt indított – például memorandumokat terjesztett elő – a még mindig német táborokban vagy a Szálasi-kormány ellenőrzése alatt lévő területeken élő észak-erdélyi származású zsidók megsegítésére. Az egyik memorandumban,